

4. ԹԱՎՇՅԱ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՊՏՈՒՂՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Սամվել Բալասանյան

ԳՅՈՒՄՐԻ ՀԱՄԱՅՆՔՈՒՄ

Փողոցաշինություն

2018 թվականին Գյումրիում մեկնարկեց Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի ֆինանսավորմամբ իրականացվող փողոցաշինական ծրագիրը (23.8 մլն եվրո), որի առաջին փուլով նախատեսված էր հիմնանորոգել 12 փողոց և 2 հրապարակ: Փողոցաշինական ծրագրի շրջանակներում 2018 թվականին շահագործման են հանձնվել Կոմիտասի փողոցը, Մուշ և Անի թաղամասերն իրար կապող 600 մետր երկարություն՝ մայրերի հետ միասին՝ մոտ 6.520 քմ մակերես ունեցող ճանապարհահատվածը:

2019 թվականին հիմնանորոգվել և շահագործման են հանձնվել՝

Երևանյան խճուղին,

Գարեգին Նժդեհի հրապարակը,

Տիգրան Մեծի, Սայաթ-Նովայի, Գարեգին Նժդեհի, Վազգեն Սարգսյան, Գերցենի փողոցները,

Զիվանու փողոցը (Զիվանու հրապարակից Շիրազի փողոց),

Ղորղանյան փողոցը (Գայի փողոցից Շիրազի փողոց),

Վարպետաց փողոցը (Վարդանանց հրապարակից Շիրազի փողոց),

Աբովյան փողոցը (Աբովյան փողոցից Ռուսթավելու փողոց),

Անկախության հրապարակը,

Շառլ Ազնավուրի հրապարակը:

2019 թվականին Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամի կողմից Համաշխարհային բանկի ֆինանսավորմամբ Գյումրիում իրականացված փողոցաշինական աշխատանքներն են.

Շիրազի փողոցը,

Ղորղանյան փողոցը (Գայի փողոցից Շիրազի փողոց),

Զիվանու փողոցը (Զիվանու հրապարակից Շիրազի փողոց),

Վարպետաց փողոցը (Վարդանանց հրապարակից Շիրազի փողոց),

Զիվանու հրապարակը,

Գայի, Վարպետաց, Աբովյան, Ղորղանյան փողոցները,

Վարդանանց հրապարակը:

Համայնքային բյուջեի միջոցներով հիմնանորոգված փողոցները, փողոցի հատվածները 2018-2019 թվականներին.

Ղուկասյան փողոցը (Ռուսթավելու փողոցից Գորկու փողոց),
Մադոյան փողոցը (Էլ. ցանցից Գորկու փողոց),
Հակոբյան փողոցը (Ռուսթավելու փողոցից Շիրազի փողոց),
Գործարանային նրբանցքը,
Նեկրասովի փողոցը,
Ղանդիլյան փողոցի 1-ին նրբանցքը ընթացքի մեջ է:

Կառավարության հետ համատեղ իրականացվող ծրագրեր- փողոցաշինություն, ներհամայնքային փողոցներ. 2019 թվական.

Մադոյան փողոց (թիվ 255 շենքից մինչև ցորենի ընդունման կետ),
Խ. Դաշտենցի փողոց (Գորկու փողոցից Ռուսթավելու փողոց),
Ե/գծի ավան, Գարեգին Ա-ի փողոցից դեպի Մեքենավարների, Շիրվան-
զադեի, Աղայան փողոցներ,
Թիվ 29 դպրոցից Կոշտոյան փողոց ձգվող ճանապարհ,
«Մայր Հայաստան» հուշահամալիրի հարակից տարածք,
Գյումրի քաղաքի արևմտյան օղակային շրջանցող ճանապարհ:

Տեխնիկայի ձեռքբերում

ՀՀ կառավարության հետ համատեղ իրականացված ծրագրի շրջանակներում Գյումրու քաղաքապետարանը 2018 թվականին ձեռք է բերել 2 ինքնաթափ և 3 աղբատար մեքենա: Ծրագիրն իրականացվել 47-53 տոկոս հարաբերակցությամբ: 47 տոկոս վճարումն իրականացրել է կառավարությունը, 53 տոկոսը՝ քաղաքապետարանը:

2019 թվականին համայնքային բյուջեի միջոցներով քաղաքապետարանը ձեռք է բերել փողոցների գծանշման տեխնիկա:

ՀՀ կառավարության հետ համատեղ իրականացվող սուբվենցիոն 2 առանձին ծրագրերով (50-50% հարաբերակցությամբ) ձեռք է բերվել 15 մեքենա՝ 4 բազմաֆունկցիոնալ և 7 աղբատար, 2 էքսկավատոր-ամբարձիչ, գրեյդեր, փոշեկույ:

Հրապարակի կառուցում

Գյումրու քաղաքապետարան – ՀՀ կառավարություն համատեղ ծրագրի շրջանակներում 2018 թվականին մեկնարկեցին նորակառույց Մուշ թաղամասի հրապարակի շինաշխատանքները: Հրապարակն ընդգրկում է մոտ 3 հեկտար տարածություն, աշխատանքներն իրականացնում է «Վահրադյանշին» ընկերությունը: Հրապարակի կառուցումը թաղամասի բնակիչներին հնարավորություն կընձեռի հանգիստը կազմակերպել իրենց թաղամասում, քանի որ թաղամասում չկա ժամանցի, զվարճանքի և հանգստի կազմակերպման ոչ մի վայր:

Բնակիչները զրկված են թաղամասում զբոսնելու, հանգստանալու, զվարճանալու հնարավորությունից: Թաղամասում հնարավոր չէ կազմակերպել մշակութային բացօթյա միջոցառումներ: Շինաշխատանքները դեռևս ընթացքի մեջ են:

Գյումրու քաղաքապետարան – ՀՀ կառավարություն համատեղ ծրագրի շրջանակներում շարունակվում են Գյումրու քաղաքապետարանի վարչական շենքի կիսանկուղի վերակառուցման և վերահատակագծման շինաշխատանքները: Մրցույթը շահել է «Գոհարիկ» ՍՊԸ-ն (72.510 մլն դրամ): Շենքի կիսանկուղային հատվածում գործելու են Գյումրու պատմության թանգարանը, Մկրտիչ Արմենի անվան կենտրոնական գրադարանը և պատկերասրահ:

Սոցիալական բնակարանաշինություն

Գյումրու քաղաքապետարանը շարունակում է համագործակցությունը «ԱՐԴԱ» բարեգործական հիմնադրամի հետ: 2019 թվականի մայիսի 10-ին Գյումրու քաղաքապետ Սամվել Բալասանյանը և «ԱՐԴԱ» բարեգործական հիմնադրամի գործադիր տնօրեն Հրահատ Ստեփանյանը ստորագրեցին պայմանագիր, որով հիմք դրվեց սոցիալական բնակարանաշինության ծրագրի շարունակությանը: 3-րդ փուլով Մովսես Խորենացու փողոցի 46/1 հասցեում գտնվող շենքի վերջին երկու մուտքերի կառուցմամբ շահագործման հանձնվեց ևս 18 սոցիալական բնակարան: Այս բնակարաններից 14-ը մեկ սենյականոց բնակարաններ են, իսկ 4-ը՝ երկու սենյականոց:

Սոցիալական բնակարանների կառուցման գործում քաղաքապետարանը ունի ներդրում՝ 15 %-ի չափով:

Գյումրու քաղաքապետարան-«ԱՐԴԱ» բարեգործական հիմնադրամ համագործակցության արդյունքում Գյումրիում կառուցված սոցիալական բնակարանների հանձնման արարողությանը տեղի ունեցավ 2019 թվականի դեկտեմբերի 27-ին: Ծրագրի այս փուլով կառուցված 18 սոցիալական բնակարաններից 3-ը տրամադրվել էր նախորդ տարվա վիճակահանությանը մասնակցած, բայց բնակարանի շահառու չդարձած բնակիչների, 3 հատ 1 սենյականոց բնակարան տրամադրվեց Գարեգին Նժդեհի փողոցի թիվ 7 հասցեի՝ Տեքստիլագործների նախկին հանրակացարանում բնակվող երեք բնակչի, քաղաքապետարանի առաջարկով 1 հատ 2 սենյականոց բնակարան տրամադրվել է գյումրեցի Մնոյանների ընտանիքին (4 անձից բաղկացած), իսկ մեկ հատ մեկ սենյականոց բնակարան բարերարի առաջարկով տրամադրվել է Գոհար Ստեփանյանին:

Մնացած բնակարանների բաշխման համար այս տարվա սկզբին հանձնաժողովը գումարել է նիստ, փոփոխություններ կատարել չափորոշիչներում, որի հիման վրա տրվելու է հայտարարություն, ընդունվելու են դիմումներ, և իրականացվելու է հետագա գործընթացները:

«ԱՐԴԱ» բարեգործական հիմնադրամի հետ համագործակցության արդյունքում 2018 թվականին շահագործման է հանձնվել 12 բնակարան, ևս 11 սոցիալական բնակարան շահագործման էր հանձնվել 2017 թվականին:

2018 թվականին Գյումրու քաղաքապետարանի միջոցներով ձեռք էր բերվել և սոցիալապես անապահով ընտանիքներին տրամադրվել 9 բնակարան:

Շենքերի կառուցում

Համայնքային բյուջեի միջոցներով 2018 թվականին մեկնարկել էին «Անի» փողային նվազախմբի շենքի կառուցման աշխատանքները: 2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ին պաշտոնապես շահագործման հանձնվեց նվազախմբի նոր շենքը: Շենքի կառուցման համար Գյումրու համայնքային բյուջեից հատկացվել է մոտ 20 միլիոն դրամ: Այս բոլոր տարիներին նվազախումբը փորձերն իրականացրել է տարբեր կառույցներում՝ չունենալով մշտական հասցե ու հիմնական կառույց: Շենքը կառուցվել է նախկին «Պիոներ պալատի» տարածքում, նրա կառուցման համար հատկացվել է մոտ 29 մլն դրամ, ևս 7 մլն դրամ հատկացվել է շենքի հարակից տարածքի բարեկարգման համար:

2019 թվականի դեկտեմբերի 25-ին վերանորոգումից հետո պաշտոնապես վերաբացվեց Գյումրու ազատ ոճի ըմբշամարտի մանկապատանեկան մարզադպրոցը: Շենքի վերանորոգման համար ծախսվել է մոտ 26 մլն դրամ, որից 10 մլն-ը հատկացվել է համայնքի բյուջեից, իսկ մնացած գումարը տրամադրել է ֆրանսիական Քրեթեյ քաղաքը: Գյումրին և Քրեթեյը քույր քաղաքներ են:

Համայնքային բյուջեի միջոցներով իրականացվում է Յուրի Վարդանյանի անվան ծանրամարտի մարզադպրոցի համար շենքային պայմանների բարելավման ծրագիր: Շինարարական աշխատանքներն ընթացքի մեջ են, նախատեսվում է դրանք ավարտին հասցնել 2020 թ. գարնանը:

Մանկապարտեզներ

2018 թվականին շահագործման հանձնվեցին Գյումրու «Նանուլիկ» և «Արևիկ» մանկապարտեզները

«Նանուլիկ» մանկապարտեզի նոր շենքի կառուցման աշխատանքները իրականացվել են Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամի կողմից: Աշխատանքները մեկնարկել են 2017 թվականի հոկտեմբերին, հատկացվել է մոտ 160 մլն դրամ: Մանկապարտեզն ամբողջությամբ կահավորվել է, նախատեսված է 75 երեխայի համար: Նորակառույց շենքի հարակից տարածքում իրականացվել են բարեկարգման աշխատանքներ, տեղադրվել է խաղահրապարակ:

«Արևիկ» մանկապարտեզի հիմնանորոգման աշխատանքներն իրականացվել են Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամի կողմից: Հիմնանորոգումը մեկնարկել է 2016 թվականի դեկտեմբերին, որի համար հատկացվել է

մոտ 140 մլն դրամ: Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամի և քաղաքապետարանի համագործակցության արդյունքում մանկապարտեզն ամբողջությամբ կահավորվել է, բակում տեղադրվել է խաղահրապարակ: Մանկապարտեզը նախատեսված է 100 երեխայի համար:

Ներկայումս ընթացքի մեջ են Գյումրու «Սուրբ Մարիամ» և «Զանգակ» մանկապարտեզների հիմնանորոգման նախագծանախահաշվային աշխատանքները: Այս երկու մանկապարտեզների հիմնանորոգման աշխատանքները ևս իրականացվելու են Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամի կողմից:

Համաձայն Գյումրու համայնքապետարանի և իսրայելական «Լոջիստիք ԷՖ ԹԻ ԶԻ» ՍՊԸ-ի միջև 2018 թվականի փետրվարի 21-ին կնքված «Փոխըմբռնման հուշագրի» 14-րդ կետի՝ համայնքապետարանը պետք է իր ջանքերը գործադրի «Շիրակ» օդանավակայանից դեպի Լոգիստիկ ԱՏԳ (ազատ տնտեսական գոտի) տանող ավտոճանապարհի կառուցումն ապահովելու համար:

Հիմնանորոգվելու է նաև «Մայր Հայաստան» հուշահամալիրին հարող տարածքը՝ 5.800 քառ. մ ընդհանուր մակերեսով: Հուշահամալիրի այս հատվածը գտնվում է անմխիթար վիճակում: Հուշահամալիրի տարածքում չկան պահակակետ և հասարակական զուգարան: Հիմնանորոգումից հետո հուշահամալիրի ընդհանուր տեսքը կդառնա ավելի բարեկարգ:

Ներդրումային ծրագրեր

Գյումրիում տեղադրվում են սմարթ կանգառներ: Առաջին սմարթ կանգառն արդեն տեղադրված է: Սմարթ կանգառներում արևային էներգիայի միջոցով քաղաքացիները կկարողանան վերալիցքավորել հեռախոսները, կանգառներն ապահովված կլինեն նաև Wi-Fi կապով: Գյումրիում առկա 100 կանգառներից 30-ն արդեն ապամոնտաժվել են:

2018 թվականին Գյումրու քաղաքապետարանը և իսրայելական «Լոջիստիք ԷՖ ԹԻ ԶԻ» ՍՊԸ-ն կնքեցին փոխըմբռնման հուշագիր: Ընկերությունը հետաքրքրված է Գյումրու տարածքում կառուցելու, շահագործելու և զարգացնելու օդանավերով փոխադրվող ապրանքների համար նախատեսված լոգիստիկ ազատ տնտեսական գոտի (ԱՏԳ), իսկ քաղաքապետարանը աջակցում է ընկերության նախաձեռնությանը և պատրաստակամ է վերջինիս հետ համագործակցելու և օժանդակելու Լոգիստիկ ԱՏԳ-ի զարգացման հարցում: Ծրագիրն ընթացքի մեջ է:

2019 թվականի փետրվարին Գյումրի համայնքը և «Բալետ 2021» զարգացման հիմնադրամը կնքեցին փոխըմբռնման հուշագիր Գյումրու Սևյանի մշակույթի պալատի վերականգնման ծրագրի մասով:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է ստեղծել «Խառատյանի կատարողական արվեստի փորձառնական կենտրոն» անվանումով կատարողական արվեստի ժամանակակից բազմաֆունկցիոնալ կենտրոն: Ծրագրի իրականաց-

ման համար համայնքը պատրաստակամություն է հայտնում հիմնադրամին նվիրաբերությամբ կամ 99 տարի ժամկետով անհատույց օգտագործման իրավունքով տրամադրել Շիրակի մարզի Գյումրի համայնքի Ղանդիլյան փողոցի 46/6 հասցեում գտնվող ակումբի՝ 0.21381 հա ընդհանուր մակերեսով տարածքը, որը նախկինում ծառայել է որպես Սևյանի անվան մշակութային պալատ:

Ծրագրի իրականացումն իր մեջ ներառում է տարածքի ընդհանուր բարեկարգում և ակումբի շենքի հիմնական վերանորոգում, որը հիմնված կլինի տարածքի ճարտարապետական նախագծի վրա: Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է ակումբի շենքում ապահովել համերգային դահլիճ, փոքր միջոցառումների դահլիճ, երեք փորձասենյակ, ինը հանդերձարան, բազմաֆունկցիոնալ հանդիպումների սրահ, գրադարան, ցուցասրահներ, սրճարան-խանութ:

Տարածքի վերականգնման նախագծի մշակումը և շինարարական աշխատանքների կատարումն իրականացվելու է մի քանի փուլերով՝ նախնական ուսումնասիրությունների կատարում, նախագծում, շինարարական աշխատանքների կատարման համար անհրաժեշտ փաստաթղթերի մշակում և այլն: Ըստ հուշագրի՝ նախատեսվում է աշխատանքները սկսել 2019 թվականին և ավարտին հասցնել 2022 թվականին:

«Հայաստանի զարգացման նախաձեռնություններ» (IDeA) հիմնադրամը նախաձեռնել է Գյումրիի Շառլ Ազնավուրի հրապարակին հարակից Բարեկամության զբոսայգու վերակառուցման ծրագիրը, որի նպատակն է այգին դարձնել հանրային հանգստի կազմակերպման ինքնատիպ վայր: Վերջին ամիսներին IDeA հիմնադրամը և Գյումրու համայնքապետարանն աշխատանք են տարել այգու տարածքում բնակվող ընտանիքների բնակարանային խնդիրը լուծելու ուղղությամբ: IDeA հիմնադրամի և «Ազնավուր» հիմնադրամի ֆինանսական աջակցությամբ 22 ընտանիք տեղափոխվել է նոր բնակարաններ, որոնք ընտրված են այդ ընտանիքների հետ համատեղ քննարկումների ու բանակցությունների արդյունքում:

Հոկտեմբերի 17-ին հանդիսավոր արարողությամբ տրվեց Գյումրու Բարեկամության այգու վերականգնման ծրագրի մեկնարկը:

Ծրագիրն իրականացվում է «Հայաստանի զարգացման նախաձեռնություններ» (IDeA) հիմնադրամի՝ Գյումրու զարգացման ծրագրի շրջանակում: Այգու վերակառուցման նախագիծը նպատակ ունի զարգացնել քաղաքի ենթակառուցվածքները և արտացոլել բարեկամության ու երախտագիտության խորհուրդը:

Մշակույթ և սպորտ

Գյումրին մշակութային համայնք է, և այդ փաստը, թերեւս, ամենագործուն ու խոսուն կերպով ապացուցվել է 2019-ի ընթացքում՝ մշակութային միջոցառումների, նախաձեռնությունների, փառատոների ու ձեռնարկների աննախադեպ հոսքով. «Արթ շաբաթ» խորագրով դասական երաժշտության փառատոն,

«Դալան Ֆեստ» եռօրյա ոռք փառատոն, Արվեստի ու արհեստի փառատոներ և այլն:

«Գյումրու օր - 2019»: Քաղաքի օրվան նվիրված բոլոր տոնական միջոցառումները եղել են ապակենտրոնացված՝ հասանելի քաղաքի բոլոր հատվածներում ու բոլոր բնակիչներին: Գյումրու Վարդանանց հրապարակը երբեք այդքան մարդաշատ չի եղել, որքան օգոստոսի 25-ին՝ հանդիսականների աննախադեպ, մոտ 20.000 մարդ ցուցանիշով: Առաջին անգամ հնչել է 3 ժամ կենդանի հնչողությամբ երաժշտություն:

Գյումրու թիվ մեկ արվեստի դպրոցին նվիրաբերվել է տասը նոր երաժշտական գործիք՝ լրացնելով դասական գործիքների բացը դպրոցում:

Արհեստի, արվեստի փառատոներով ու ժողովրդական երգ ու պարով Գյումրին նշեց նաև առաջին անգամ երկրում անցկացվող «Քաղաքացու օրը» :

2019-ին Գյումրին նախաձեռնել և ընդունել է ոչ միայն պետական նշանակության տոներ ու հոբելյանական առիթներ, այլև դարձել միջազգային մշակութային կյանքում ազդեցիկ նախաձեռնությունների ու իրադարձությունների կենտրոն:

«Մանսուրյան-80» համերգաշարի վերջին՝ տոնական ակորդը տրվեց Գյումրու Սև բերդում: Համերգի ողջ հասույթը տրամադրվեց Գյումրու թիվ 4 երաժշտական դպրոցի հիման վրա աշակերտական կամերային նվագախմբի ստեղծմանը: Սա աննախադեպ է ու բացառիկ Գյումրու համար և որպես չափելի ցուցանիշ՝ անգնահատելի ներդրում քաղաքի մշակութային կյանքի զարգացման գործում:

ՀՀ անկախության տոնը Գյումրիում նշելու կառավարության ձեռնարկը իսկական փորձություն էր քաղաքի համար. 7 երաժշտական բեմ, լայնածավալ ու մեծամասշտաբ միջոցառումներ, որոնք Գյումրին ընդունեց պատվով: Քաղաքն այդ օրն ընդունել է 15.000 մարդու, և նրանից յուրաքանչյուրը մշակութային Գյումրիում ուներ ի՛ր հարթակը, ի՛ր զբաղմունքն ու իրե՛ն հետաքրքիր միջոցառումը:

Կոմիտասի 150-ամյակին նվիրված պետական միջոցառումների վերջին ակորդը ևս տրվեց Գյումրիում. պետական ծրագրի՝ Գյումրիում իրականացումը փաստում է, որ մշակութային անհրաժեշտ միջավայրի համար Գյումրին իսկապես անմրցելի է:

Գյումրու մշակութային զարգացումը ուղիղ համեմատական է քաղաքում փառատոնային արվեստի ու մշակույթի զարգացմանը: Այդ նպատակով 2019-ը ծնունդ է տվել մի շարք փառատոների՝ ընդգրկելով արվեստի ու մշակույթի ամենատարբեր ուղղություններ ու ոճեր:

Անցկացված մեծամասշտաբ միջոցառումներն իրենց հերթին նպաստեցին Գյումրիում զբոսաշրջության զարգացմանը: 2019 թվականին Գյումրի այցելեցին մեծ թվով զբոսաշրջիկներ ոչ միայն ՀՀ ողջ տարածքից, այլ նաև ամբողջ

աշխարհից: Միայն սեպտեմբեր-հոկտեմբեր ամիսներին Գյումրու համայնքապատկան թանգարաններ այցելությունների այսպիսի ցուցանիշ է արձանագրվել:

Սեպտեմբեր

«Հովհաննես Շիրազի հուշատուն-թանգարան» - 5.279 այցելու

Ավ. Իսահակյանի թանգարան – 4.223

«Մհեր Մկրտչյան» թանգարան – 3.516

«Մարիամ և Երանուհի Ասլամազյան քույրերի պատկերասրահ» -2.161

Հոկտեմբեր

«Հովհաննես Շիրազի հուշատուն-թանգարան» - 2.603 այցելու

Ավ. Իսահակյանի թանգարան – 2.682

«Մհեր Մկրտչյան» թանգարան – 6.139

«Մարիամ և Երանուհի Ասլամազյան քույրերի պատկերասրահ» - 1.460

Բոլոր ժամանակների սպորտային մայրաքաղաք Գյումրին 2019 թվականին ևս փայլել է իր հաջողություններով. գյումրեցի մարզիկները Հայաստանի, աշխարհի, Եվրոպայի առաջնություններում և միջազգային տարբեր մրցաշարերում նվաճել են ընդհանուր թվով 586 մեդալ, որից 228-ը՝ ոսկե: